

దశత కవితలు ...

ఎంగిలి

రచయిత :
బొనిగల రామారావు, M.Com., (B.L.)

ప్రింట్ :
గ్రాఫిక్ ప్రింట్స్ కాకినాడ Ph : 72989

ప్రథమ ముద్రణ : 1997
కాపీలు : 2,000
వెల : 25/- రూ॥

కవరు పేజి :

పుట్లా అనిల్ కుమార్
భవానీ ఆర్ట్స్, పొన్నూర్.

కాపీలకు :

1. **గ్రంథకర్త**
మన్నవ - గ్రామము
పొన్నూరు - మండలం
గుంటూరు - జిల్లా
పిన్ - 522 316
2. **సహాయ బుక్ హౌస్**
ఆర్కసమాజ్ భవన్ ఎదుటి సందులో
కాచిగూడ, హైదరాబాద్.

శ్రీనివాస

మంచితనం

మమకారానికి

మారుపేరు మా నాన్న

శ్రీ॥శే॥ బానిగల సింగయ్య గారి

పవిత్ర చరణాలకు

ఒక్క నిమిషం

“సర్వం భాతోశ్చిష్టం” అన్నారు సంస్కృత బ్రాహ్మణ కవులు భాణుడు ‘కాదంబరి’ అనే గ్రంథం రచించాడు. అతను ఉమ్మితే అందులో కలాలు ముంచి మిగిలిన కవులంతా కవిత్వాన్ని రాశారని శలవిచ్చారు. అతని కంటే ముందు ఆదికవి వాల్మీకి ఉన్నారు. అతను సంస్కృతంలో దిట్ట. వాల్మీకి చెప్పిన కవిత్వంలో కొన్ని ‘ఎంగిలి’ ముక్కలు ఏరుకొని భాణుడు కవిత్వాన్ని చెప్పాడు. కాని అంతా భాణుడే చెప్పాడని బ్రాహ్మణ కవులు చెప్పారు.

కాని ఈ “ఎంగిలి” దళిత ఎంగిలి, శ్రామికుల ఎంగిలి, నాదేశం “సర్వం దళతోశ్చిష్టం” అని నేను చెప్పున్నా ! అనాదిగా తాము రెక్కల కష్టంతో పండించి, ఆ పంటతో ఈ దేశానికి ఒక ముద్ద అన్నం పెట్టి బ్రతికిస్తున్నారు. తాము అక్షరాలు నిర్మించి, వాటిని ఏరి, కూర్చి, పేర్చి, తీర్చి దిద్దితే ఆ ఎంగిలి ముక్కలతో మిగిలిన వారు కవిత్వం చెప్పారు. ఇలా దళితుల దగ్గర ఏరుకున్న ఎంగిలి మేధస్సుని వారి సొంత ఆస్తిగా చలామణి చేస్తున్నారు.

ఈ దేశంలో ప్రజలు రెండే జాతులు. ఒకరు ఈ దేశం కొరకు బ్రతికేవారు, వారు ఇక్కడ పనిచేస్తూ, ఉత్పత్తి చేస్తూ, అనేక నిర్మాణాలు చేస్తూ, తేవలం విధులతో జీవనం సాగిస్తూ ఆకలి - పేదరికం వారసత్వంగా బ్రతుకుతున్నారు. రెండవ వర్గం శ్రామికులపైబడి బ్రతికేవారు. వీరు సోమరులు పెత్తనం చేస్తూ, దేశ భక్తులుగా నటిస్తూ ఉంటారు. వీరికి హక్కులు కావాలి, బాధ్యతలతో పనిలేదు. శ్రామికులను తూలనాడుతూ, దేశద్రోహులుగా చిత్రిస్తూ, వారిని కూటికి గుడ్డకు, విద్యకు దూరంగా ఊరెలపల ఉంచారు. ఈ దేశంలో దళిత ప్రజలకు దేశాన్ని ప్రేమించడమంటే ‘శ్రమించడం’ అని మాత్రమే తెలుసు.

మన దేశంలో ఎక్కువ మంది కవులు కొన్ని పరిమితులకు లోబడి కవిత్వం చెప్పారు. ఆ పరిమితులు ‘కులం’ పరిధిలో ‘పరిభ్రమించాయి. “మనం వెనుకకు ఎంత చూడగలమో ముందుకూ అంతే చూడగలం” అన్నారు పెద్దలు. గతచరిత్ర తెలియకుండా, చరిత్రలో ప్రజల కష్ట సుఖాలు, దోపిడీదారుల కుట్రలు తెలియకుండా కవి భవిష్యత్తు చెప్పలేడు, ‘కవిక్రాంతిదర్శి’ కాలేడు.

కవికి తపించడం, తరించడం, చిత్రించడం, శిల్పించడం, ప్రవహించడంతో పాటు ప్రశ్నించడం ముఖ్యం. దళిత జాతుల కొరకు ఎవ్వరైనా కవిత్వం వ్రాయవచ్చు. కాని దళితుల తరపున కవిత్వం దళితులే వ్రాయాలి. శారీరక శ్రమ, మానసిక సామర్థ్యం ద్వారా ఈ పవిత్ర భారతిని సుసంపన్నం చేసినది దళిత ప్రజలే, వారి సాహిత్యం వారు వ్రాస్తేనే న్యాయం జరుగుతుంది. శ్రామిక ప్రజలకు మరియు ఈ దేశానికి భారంగా తయారై, శ్రామికులపై బడి బ్రతుకుతున్న వారు కవిత్వం చెప్పినప్పటికీ, శ్రామికులపై అధికారము, ఆధిపత్యం చెలాయించడానికి 'ఆదర్శం - విప్లవం' అనే ముసుగులో చెప్తారు.

వాస్తవాల్ని మరుగుపర్చడానికి, భాషని అయుధంగా పండిత బిషక్కులు పన్నిన కుట్రలో కవిత్వం కొనసాగింది, కొనసాగుతుంది. దళిత కవులు కవిత్వాన్ని చెప్పలేరని, వారు బూతులు వ్రాస్తారని సెలవిచ్చే కవులు శ్రీనాథుడ్డి, శ్రీశ్రీని గమనిస్తే వారు ఉపయోగించిన బూతులు, కులాల్ని తిట్టిన తిట్లు ఎవ్వరూ (కవులు) వ్రాయలేదని తెలుస్తుంది.

శ్రీనాథుడ్డి గమనిస్తే అతడి ఒక పద్యం (చాటువు) చూడండి.

“ ఓయి దృతరాష్ట్ర నీకొడు కుత్తగోల
కొండ విధ మాలముండ గృష్టుండుకాచి
పొండు సుతుల గెల్పించు నండ యగుచు
నుదరమున బూలదండరే కొత్త కుండ ”

అని చెప్పాడు

కులమెత్తి 'మాలముండ' అని తిట్టాడు.

శ్రీశ్రీ విషయానికొస్తే స్త్రీల స్వగతంలో “ఎదిగీ ఎదగని లంజలం” అన్నారు, ప్రజలను “దొంగ లంజకొడుకులు” అన్నారు. సాయిబుల్లి, కసాయి వారు అనే అర్థంలో 'కసాయిలు' అనే పదాన్ని సెలవిచ్చారు. వీరిద్దర్ని గమనిస్తే ఆంధ్ర సాహిత్యంలో ఏదళిత కవి కూడా స్త్రీలను, కులాల్ని, మైనారిటీలను ఇంతగా కించపరచిన ఉదంతాలు లేవు. ఈ విధంగా పచ్చిబూతులు వాడటం చేయలేదని చెప్పవచ్చు.

నేను కవినిగాను, పండితుణ్ణి కాను, రచయితను. కవికి, పండితుడికి మధ్యగా రచయిత ఉంటాడంటారు పెద్దలు. నా ఈ పుస్తకంలో చరిత్ర నుండి పురాణాల నుండి, మతగ్రంథాల నుండి త్రామిక దళితుల ప్రతీకలు తీసుకున్నాను. ఈ పుస్తకం చదివి దళిత జాతి జనులు ఒక్క ప్రశ్న ఎక్కుపెట్టినా చాలు నా శ్రమకు ప్రతిఫలం లభించినట్టు భావిస్తాను. దళిత ఉద్యమానికి పునాది ఏది? దళిత జాతికి పునాది ఏది ? అని ప్రశ్నిస్తున్నారు. అనాది జనాలు అనాధ జనాలుగా ఉంటున్నారు. ఇది విచిత్ర పరిస్థితి. దళితులకు కావలసినది రాజ్యాధికారం. ప్రస్తుతం వారు రాజ్యాధికారం వైపు దృష్టి సారించారు. నా పుస్తకము కూడా ఆక్రమములోనే సాగినది.

ఇది నా మొదటి పుస్తకము కొన్ని తప్పటడుగులున్నాయి. ప్రతీకలు, పదాలు మరల మరల వచ్చాయి సాద్యమైనంత వరకు తగ్గించాను. శ్రమజీవుల ఆశీర్వాచన బలంతో ముందుకెళ్ళాలను కుంటున్నాను. నాకు సాహిత్య స్ఫూర్తి అంబేద్కర్ తాత్త్విక భూమిక, జ్యోతి బాపూలే సామాజిక దృక్పథం, అన్నగారైన శ్రీ కత్తి పద్మారావు, 'సాహిత్య బరి' లో కొన్ని మెళకువలు తెలుసుకున్నాను. ప్రశ్నించడం శ్రీ కె.జి. సత్యమూర్తి (శివ సాగర్) గారి పరోక్ష శిశ్చరికంలో గమనించాను.

నాకు కొండలా అండగా ఉంటున్న నా మేనమామ, సహృదయులు, సాహితీవేత్త శ్రీ జాపూడి అమ్మలయ్య (అమూల్య శ్రీ) గారికి, నా శ్రేయోభిలాషి చరిత్ర ఉపన్యాసకులు శ్రీ కె. కృపాచారి గారికి, నన్ను వెన్నుతట్టిన, మంచి మనసున్న సోదరులు శ్రీ జి. రాజా సునాద కుమార్ గారికి, సాహిత్య కృషిలో నిరంతరం తోడుగా నిలచిన నా సహధర్మచారిణి కృపకు, డి.బి.పి. లో అక్షరాలు అందంగా తీర్చిదిద్దిన మన్యం వెంకటేశ్వర రావుకు, కవరుపేజిని గొప్పగా డిజైన్ చేసిన పుట్ల అనిల్ కుమార్ కు, పుస్తకాన్ని అందంగా తెచ్చిన ప్రెస్ యజమాని రాజుకు నా కృతజ్ఞతలు.

మీ

ఆర్థర్ జాగల

దీనిలో

1. ఆవేదన
2. వారసత్వం
3. నేను
4. పునాది
5. నాదేశచరిత్ర
6. కాకి కల్లర్
7. మనిషి
8. జిందెం పోగు
9. అమ్మ
10. పుణ్యస్థి ప్రశ్నలు
11. విజ్ఞానం
12. పాఠాలు
13. భారతమాత
14. ఉడుత
15. కాటకాపరి
16. ఆర్షస్థి
17. లయలు
18. ద్రోహులు
19. పిరికిపంద
20. హారతి పళ్లెం
21. నెమలి
22. కలి - ఆకలి
23. ఎర్రనేల
24. ఎంగిలి
25. ఉగ్గుపాలు
26. గీటురాయి
27. చెప్పలదండ
28. ఊరేగింపు
29. ఏలుకో
30. పాలు (Share)
31. దళితదళం

ఆవేదన

పాతాళానికి తొక్కినా బాగుండేది
 బలి చక్రవర్తి సింహాసనముంది
 ఆకాశానికి విసిరినా బాగుండేది
 త్రిశంకుని స్వర్గం ఉంది
 భూమ్మీదే మరీ ... నీచంగుంది
 ఊపిరాడటంల, ఉక్కపోస్తుంది
 ఆదివాసిని నేనే ! అనాథనూ నేనే !
 నుదుటిరాతనూ నేనే ! పిడిబాకునూ నేనే !

చేతకాని వాణ్ణి కాదు
 చేవలేని వాణ్ణి కాదు
 చావను నేను
 నెత్తురు మండుతుంది
 పచ్చల పిడి బాకుంది
 చెక్కుతా ! భారతమ్మోరి నుదుటిరాత ! కొత్త ఉలితో !

బందాడు తున్నప్పడే
 కాళదాసు నాలుకపై
 బీజాక్షరాలు లిఖించిన
 'కాళికా శక్తి బలపం' తిన్నాను
 ఆశపడి కాదు
 ఆకలేసి కాదు
 అమాయకత్వం కాదు
 బంగారు భవిష్యత్తు కొరకు.

నులక తాళ్ళు కట్టిన
 వెదురు బద్దల ఊయల
 పాత గోతాం పక్కేసి
 నన్నందులో పండేసి
 అమ్మ పనికీ పోతే
 అక్క స్నానపుకుంటే
 మొండి గోడకు తట్టుకుంటే
 జోలపాట నాకెందుకు ?
 లాలిపాట నాకెందుకు ?
 అర్ధాకలితో అల్లాడి
 ఆశపడి, ఆయాసపడి
 తప్పటడుగు లేస్తున్నాను
 కాలు నిలదొక్కుకుంటే
 ఉక్కు సంకెళ్ళు నాకొక లెక్క కాదు !

★ ★ ★

చారెడు గుడ్డతో సిగ్గు దాచుకొనే తల్లిదా ?
 చీర కొంగు జారేసి 'నరకాసురుడ్ని' వధించిన 'భామ'దా ?
 ఒంగి నాటేస్తున్న తల్లిని
 తొంగి చూచే దొంగ నాకొడుకుదా, ప్రతిభ ?

మానాలుక తెగ్గోస్తే
 మొండి నాలుక చివ్వి చిత్రిక పట్టి
 వాక్కుకు వయ్యారాలు నేర్చి
 నర్తించి, నాట్య మాడించినవాణ్ణి -
 సీసం చెవుల్లో కరిగించిపోస్తే

నా నరాలే ధ్వని తరంగాలకు నిలయంగా,
నా కళ్ళు నీవు పొడిపిస్తే,
వళ్ళంతా కళ్ళు చేసుకొని జీవించి
ఈ దేశానికి జీవం పోసిన వాడ్ని -

ద్రోణుడి బాణం 'వాడి'ని శంకిస్తున్నా !
బొటనేళ్ళు నరికి, బరిలోకి దిగకుండా
ఎన్నాళ్ళు కాపాడుకుంటారు వెధవలు ప్రతిభని ?
అర్జునుడు వెధవని నేనెందుకంటాను
విలువిద్య నేర్చిన గురువు నొబిలి.

తెగిపడ్డ ఏకలవ్యుడి బొటన వేలు
తెగచీకిన పసివాడ్ని నేను.

విల్లు ఎక్కువెడితే ఉక్కు నరాలు తెగుతాయి
ద్రోణులు, జందెం పోగులు నాకొక లెక్కా ? ??

'రామాయణం' నుండి

'రాజ్యాంగం' వరకు

నేను లేకుండా ఏముంది ?

భీ - సిగ్గు లేకపోతేసరి
నన్ను ప్రశ్నించడానికి -
నాశ్రమను ప్రశ్నించడానికి -
నా మేధస్సును నిలబీయడానికి -
ప్రతిభావంతుడ్ని నేను
పగ నాకు తెలియదు.

అయినా

ప్రతీకారం తప్పదు -

సీసం పొయ్యను

నాలుక కొయ్యను

నల్ల బాడ్డి ధరించి శ్రమిస్తాను

జపాన్ త్రామికునిలా !

నవ మేధస్సుని ముఖించి

ఉత్పత్తి ఉపైనలా సృష్టించి

నాదేశాన్ని ఊపిరాడ నివ్వను

ఉక్కిరి బిక్కిరి చేస్తా !!!

నేను:

క్రీస్తుకు ఐదు రొట్టెలు, రెండు చేపలు
 అర్పించిన శ్రామిక బాలుణ్ణి -
 శ్రీ కృష్ణుడి అక్షయపాత్రలో
 అన్నం మెతుకులు విదిల్చిన కూలోళ్ళ కుర్రోణ్ణి -
 శ్రమలోనే సర్వస్వం
 సృష్టి లయలు చూచుకొని బ్రతికే
 నిష్ణా గరిష్టుణ్ణి
 కార్మిక భీరుణ్ణి -
 ఆకలంటే ఏమిటో ?
 దాని శక్తి ఏమిటో ?
 ఎరిగిన 'దళిత దరిద్రుణ్ణి'
 అన్నం పెట్టడం
 ఆకలి దీర్చడం
 అంటే మాటలా ? ? ?

నా చేపలు, రొట్టెలు
 అన్నం మెతుకులు లేనిదే
 క్రీస్తువల్ల కాలేదు
 కృష్ణుని చేత కాలేదు
 నాశ్రమ కొంతైనా లేనిదే
 దేవుణ్ణి దిక్కు లేదు.

కాళ్ళు, చేతులు ముందు పెట్టుకొని
 గోళ్ళు గిల్లుకునే కూనారివాడు
 చూన్యంలోనే సమస్త సృష్టంటాడు,
 విబూది, విస్తృత లింగాల్ని యిస్తాడు.

నాకు ఆకలేస్తే
 'ఆమెన్' అనమంటాడు.
 నాకు రోగమొస్తే
 'గోవింద' కొట్టమంటాడు.
 నాపాపానికి విముక్తి
 'అల్లాహోఅక్బర్'రంటాడు.

నా నోట్లో మట్టేసి
 దేవుడి హుండీలో పైసలేసి
 గంగానదిలో మునకలేసి
 పరలోక మెళ్తాడట -
 పంచాక్షరీ మంత్రాలు
 పాప వుణ్ణాలు
 స్వర్గ నరకాలు
 కర్మ సిద్ధాంతాలు
 ఏకరువు పెడ్తాడు.

అడుక్కుంటాడు
 ఆచారమంటాడు
 పవిత్రుడంటాడు
 పట్టం కట్టమంటాడు.

ఏడేడు తరాలుగా
ఎన్నుకుంటూనే ఉన్నాం
జై కొడుతూనే ఉన్నాం
ఏడుస్తూనే ఉన్నాం.

'అన్నం పరబ్రహ్మ స్వరూపం' అంటాడు
తానే బ్రహ్మ సాక్షాత్కారం అంటాడు
గమనిస్తున్నా వీడి వెకిలి చేష్టలు
మరచినట్లున్నాడు మాగత చరిత్ర

మల్ల సామ్రాజ్య సారథి
అలెగ్జాండర్ పాలిట అగ్నికణం
'పురుషోత్తమ చక్రవర్తి' వారసుడ్డీ
మా నెత్తురు జరిగిన 'మనువు' శిరస్సు
తెగనరికిన నాగజాతి వీరుడ్డీ.

సింహం పాలు తాగి
జన్ను తిన్న బాలుడ్డీ
సింహం జాలు పట్టి
స్వారి చేసిన వీరుడ్డీ
పులిని వేటాడి
గోరు మెళ్ళో ధరించిన విలుకాడ్డీ
రేపు వాడ్డీ పట్టెతెచ్చి
పోలెరమ్మకు బలిచ్చే కటికోడ్డీ

పునాది

అనాది జనాలకు ప్రశ్న -
 ఏది నీ పునాది ? ఏది నీ తత్త్వం ?
 నీ శ్రమ సాధనాలు
 సుత్తి - కొడవలి
 నాగలి - చక్రం
 వాడి పునాదట ?
 అదీ ! విచిత్రం !

కపిలుని తత్త్వం
 వేణుని సంస్కారం
 శంభుకుని జ్ఞానం
 ఏకలవ్యుని కృతజ్ఞత
 నీ పునాది - అని తెలియనోడు -

నందుల సైనిక వ్యూహం
 మౌర్యుల రాజ ధర్మం
 లోకాయతుల లౌకిక వాదం
 చార్వాకుల భౌతిక వాదం
 నీ పునాది - అని తెలియనోడు. -

ఆకాశంలో అరుంధతి
 పాతాళంలో బలి చక్రవర్తి
 శూన్యంలో త్రిశంకుడు
 ఇలలో వీరబాహుడు
 నీ పునాది - అని తెలియనోడు.

చేను గట్టు, చర్మం ముక్క
కావడి బద్ద, వల్లకాడు
మంగలి పాది, కమ్మరి పొయ్యి
మగ్గం, పోట్ల గిత్త పగ్గం
నీ పునాది - అని తెలియనోడు -

నెత్తుటి చెమట చుక్కలు
చేధించిన శిరస్సులు
తెగ నరికిన బొటనేళ్ళు
వజ్ర దుర్గాలకు వణుకు పుట్టిస్తున్నాయ్
అదీ నీ పునాది - అని తెలియజెప్ప -

మా నెత్తురు బురదలో
వికసించిన రంగు రంగుల కలువా ! ఎన్ని వర్షాలే నీకు
ఇంద్రధనస్సు కూడా నిన్ను చూచి సిగ్గుతో పొంగింది

నీ రంగు రంగుల రెక్కలు తెగేస్తాం
రాజ్యం 'వీర దళిత భోజ్యం' అని చాటిస్తాం !

వారసత్వం

వాడు అనాథ - నేను ఆదివాసి
 వాడు సంచారి - నేను మూలవాసి
 వాడు ఆర్మడు - నేను ద్రావిడ
 వాడిది యోగం - నాది సిద్ధం
 వాడు యజ్ఞం - నేను అగ్ని
 వాడిది వేదం - నాది సాంఖ్యం
 వాడు మనువు - నేను కపిలుడు
 వాడు వైష్ణవుడు - నేను చార్వాకుడు
 వాడిది హైందవం - నాది బౌద్ధం
 వాడిది హస్తిని - నాది కపిలవస్తు
 వాడు ద్రోణుడు - నేను ఏకలవ్యుడు
 వాడు వశిష్టుడు - నేను వాల్మీకి
 వాడు రాముడు - నేను వాలి
 వాడు గుప్తుడు - నేను మౌర్యుడు
 వాడిది గురుకులం - నాది విశ్వ విద్యాలయం
 వాడు నాగార్జునుడు - నేను మహానాగుడు
 వాడిది శూన్యవాదం - నాది తర్క జ్ఞానం
 వాడిది అశ్వం - నాది సింహం
 వాడు శంకరాచార్యుడు - నేను ఛండాలుడు
 వాడు కాళిదాసు - నేను మాతంగి కన్య
 వాడు ఖడ్గ తిక్కన - నేను మాల కన్నమనీడు
 వాడు హరిశ్చంద్రుడు - నేను వీరబాహుడు
 వాడిది వీణ తంత్ర - నాది వంట నారి

వాడిది తంబుర - నాది తప్పెట
 వాడు గుడి - నేను బడి.
 వాడు కుట్ర - నేను కూడు
 వాడు సోమరి - నేను శ్రమ
 వాడిది ఊరు - నాది పల్లె
 వాడు గాంధీ - నేను అంబేద్కర్
 వాడిది భరతనాట్యం - నాది భారతదేశం
 వాడు అధ్యాని - నేను అయోధ్య
 వాడు కూల్చడం - నేను పేర్లడం
 వాడిది రాధాంతం - నాది సిద్ధాంతం
 వాడు చెప్పడం - నేను చేయడం
 వాడు తినడం - నేను పెట్టడం
 వాడు తిట్టడం - నేను పడటం
 వాడు చంపటం - నేను చావడం
 వాడు పాతటం - నేను మొలకెత్తడం.

నా దేశ చరిత్ర

ఆర్ములు
గ్రీకులు
హూణులు
అరబ్బులు
తురుక్కూలు
పోర్చుగీసులు
ఆంగ్లేయులు
ఎవ్వరైతే ఏం ?
నా దేశ చరిత్ర సమస్తం
దండయాత్రల సముచ్చయం.

వీరులకు విల్లింబులు నిషేదం
దళతులకు ఆయుధాలు నిషేదం.
ముద్దపప్ప ఆర్ములు విల్లుపడితే,
'ద్రోణాచార్యులు' కాక ఏమౌతారు ?
పిరికిపంద కత్తి పడితే
'ఖడ్గ తిక్కన్న' కాక ఏమౌతాడు ?

విలుకాడి బొటనేల్లు నరకడం,
రణం నుండి పారిపోవడం
భారతమాతకు దాస్యం
నాదేశం నొసట దౌర్భాగ్యం.

నవుంసకుడికి నవ యవ్వని ఎందుకు ?
చేవలేని వాడికి రాజ్య రమణి ఎందుకు ?

విజయమో

కీర స్వర్గమో

ఎరిగిన దళిత నెత్తురు

ఊరెలపల మరుగుతుంటే,

నెత్తురు నచ్చిన భీరులు

నరాలు సచ్చపడిన శక్తులు

వాజమ్మలు, శేజమ్మలు

పిం కాపాడగలిగారు నాతల్లి భారతీని ?

అలెగ్జాండర్

హానిబాల్

సీజర్

నెపోలియన్

హిట్లర్

చెంఘిజ్ ఖాన్

తామర్లేన్

నాదిర్షా

ఘజ్ని ఘోరి

ఎవ్వరైతే పిం ?

వారంతా యుద్ధ వీరులు

వారి వారి దేశాలకు ముద్దు బిడ్డలు

అంభి

వస్త్రి

రణసంగుడు

పుష్కమిత్ర సుంగుడు

రసపుత్ర జయ చంద్రుడు
 పీష్టా ప్రభువులు
 తంబల్ల జియ్యరు,
 ఎవ్వరైతే ఏం ?
 వారంతా బ్రాహ్మణులు
 అగ్ర కులాలు
 దేశ ద్రోహులు
 దళిత పీడితులు.

పల్లకీలు మోసి
 ఘోరీలు కట్టి
 వెట్టి చాకిరి,
 బండ చాకిరి చేసి
 కూలి కోసం
 కూటి కోసం
 ఎదురు చూసే
 దళిత జనం.

యమున గట్టున
 కాటికి కాళ్ళు చాపి
 తరతరాలుగా
 పాలరాతిని చూస్తూ
 గుటక మింగి
 గుటక వెళ్ళగక్కుతుంటే

కోట బురుజులు లేపిన జాతి బురుజులు తేవాలా ?
 పట్ట పగటి నిజాలకు సాక్ష్యాలు కావాలా ?
 ఇతి హాసపు చీకటి కోణాలు వెతకాలా ?

ఎందుకొచ్చిన తంటాలు
 మరుగు పరిస్తే నిజాల్ని
 మక్కువరగ దీస్తారు జనాలు.
 అసలే మాదిగ కక్కడ్ని నేను
 ముక్కలు ముక్కలుగా కోసి
 బయట పడేస్తా తమరి బండారం

వస్పతి : ఇతను బ్రాహ్మణుడు, ప్రాచీన భారతంలో లిచ్చివీ
 తెగలో (దళిత తెగ) వైరుధ్యాలు సృష్టించడానికి
 ప్రత్యేకంగా నియమింపబడ్డాడు, సృష్టించాడు.
తంబల్ల జియ్యరు : బ్రాహ్మణుడు, పల్నాటి చరిత్రలో అలరాజుకు
 (అలరాచమల్ల అని అంటారు) విషం ఇవ్వడానికి
 ప్రత్యేకంగా నియమింపబడ్డ నమ్మక ద్రోహి.
 విషమిచ్చి అలరాజును హతమార్చాడు.

కాకి కల్పర్

బానిస కొడుకు
 బండ చాకిరీ కొరకు
 వాడికి పండుగలేదు
 ఒక పబ్బం లేదు -
 ముక్త కంచెలాగా
 యజమాని పాలానికి
 పశువుల కొమ్మినికి -
 గోళ్ళ సందుల్లో వేడమట్టి
 పొదిపట్టిన వేళ్ళసందులు
 పగుళ్ళారిన పాదాలు -

చేతికున్న ఐదువేళ్ళు
 ఎండుగడ్డి పరకలు
 జనప కట్ట కట్టలు
 గడ్డి వామి దూస్తున్నపుడు
 కన్నున తెగిన చారలు.

జనప కట్టలో ఎర్రతేలు
 మండ్ర గబ్బ, కోడెత్రాచు
 సర్పన దూసుకొస్తే
 బాణా కర్రతో బడితె పూజ
 ప్రాణం పెద్ద లెక్క కాదు.

తిరునాళ్ళకు డబ్బులు,
 పండుగ దినం విరిగిన అరిసె ముక్కలు,

ఉష్టాకు సచ్చడి,
నూడు చెక్కలు - మంచి నీళ్లు
పుల్ల నీళ్లు బువ్వు
పచ్చిమిరప కాయ
ఉల్లిపాయ ముక్క
కాల్చిన తోకచేప నంజుడు -

కుడితి గాబులో
మెతుకులు దేవి
కోళ్ళకు విసురుతాడు
కడుపార గేదె కుడితె తాగితే
తాను సంబర పడిపోతాడు
పొలాలమట్ల వద్ద
తాటాకు పందిరి కింద
పొగరుమోతు కోడెగిత్తకు
ముకుతాడు బిగిస్తాడు.

తాను కూడు తింటే
పిల్లికి సల్లా బువ్వుపెట్టి,
ఎదురుగా కుక్కకేసి,
చంకలో పిల్లకు పెట్టి,
పిల్లల కోడికి మెతుకులిసిరి,
తానాత్రంగా తింటాడు.
వ్యవస్థను బ్రతికిస్తూ
తాను జీవిస్తాడు.
సంఘ సంస్కృతికి ప్రతీక వీడు.

మరి వాడైతే

తలుపు దగ్గర కేసి,
 గడి గట్టిగా జరించి,
 కన్న పిల్లల్ని కసిరి,
 పాములా బుసకొట్టి,
 కట్టుకున్న దాన్ని భీకొట్టి,
 కంచానికి పడి మెక్కి,
 పంచెకు చెయ్యి తుడిసి,
 బజారుకు చెక్కేసే
 బలాదూర్ నా కొడుకులు -
 వృక్తి సంస్కృతి
 కుట్ర, కుళ్ళకాక
 మానవత్వం వికస్తుందా ? !
 మనిసిగా జీవిస్తాడా ? !

మనిషి మరణిస్తే
 మరణం కూడ కర్మలో భాగమే
 అని తెలియని మహా జ్ఞానులు
 ముట్టకుండా, చూడకుండా
 అంటని, మైలని,
 కనీసం మానవత్వం లేక
 మోయడానికి నలుగురు లేక
 సంఘంలోనే బహిష్కృతులుగా
 మనుషుల్లో ఏకాకులుగా
 బ్రతుకుతున్న జందాలు

వ్యక్తి సంస్కృతి
కుట్ర సంస్కృతి
కుళ్ళు సంస్కృతి
కుల సంస్కృతికి
వారసులు వారు.

వెలివాడలో బ్రతుకులు
మరణిస్తే మనుషులు
కాకుల కలవరింతలు,
ఏడుపులు - పెడబొబ్బలు,
పల్లె మొత్తం పస్తులు,
ఎసరు పెట్టని జీవులు,
దిక్కు పోయిన కుటుంబానికి
అందరూ తలో దిక్కు
పనీ పాటలు మానేసి
మనిషిని ఓదార్చి
ఖర్చు కాండలు పూర్తిచేసి
పరామర్శలు - పరికరింపులు
మేమున్నాం మీకు అనే
నమ్మకాన్ని కలిగించే

కష్ట జీవులు - మాల
మాదిగ కాకులు.
సంఘానికి బహిష్కృతులు
సంఘ సంస్కృతికి వారసులు

కూడు సంస్కృతి
కష్టపడే సంస్కృతి
నలుగురికి పెట్టే సంస్కృతి
కాకి సంస్కృతికి
ప్రతీకలు వీరు

హోటల్లో గ్లాసులు పేరు
నివసించే వాడలు వేరు
పూజించే దేవుళ్ళు వేరు
మోసుకెళ్ళే వ్వాసానాలు వేరు
ఏమిటి ? ఈ వ్యక్తి సంస్కృతి
చీ ! నీయమ్మ ఎటు పోతుంది
నా పవిత్ర భారతి

'భిన్నత్వంలో ఏకత్వ'మట
అంతర్జాతీయ వేదికల మీద
నెప్రూ నుండి నేటి నేతల దాక
వెకిలి మాటల మూటలు
ఎన్నాళ్ళే సొల్లు తుంపర్లు ?

ఇలాగే కొనసాగితే
రాజ్యాలు వేరైతే
మీకు బ్రతుకులేదా ?
దేశం కొరకు మేము కదా !
మాపై మీ బ్రతుకు కదా !

మీరు సోమగులు కదా !
 పరాన్న భుక్కులు కదా !
 వేదాల ఋక్కులు కదా !
 ఎలా జీవిస్తారు ? హిపం

నా అఖండ భారతం
 ఖండ, ఖండాల వ్యాలంట్
 కూత కులుకులు నేర్చిన
 కోకిల, నెమళ్ళు చాలు
 వేరే గూట్లో గుడ్లు పెట్టొచ్చు
 తేరగా తన జాతిని పెంచొచ్చు
 ఎంగిలి కూత కుయ్యెచ్చు
 ఏదో ఒక కులుకు కులకొచ్చు

కష్టపడి బతకాలంటే
 కలసిమెలసి తిరగాలంటే
 మందగా జీవించాలంటే
 మమేకమై మనగాలంటే
 సంఘ సంస్కృతి కావాలి
 గుంపు సంస్కృతి కావాలి
 మంద సంస్కృతి కావాలి
 'కాకి సంస్కృతి' కావాలి
 కాకిని 'జాతీయ పక్షి'గా ప్రకటించాలి
 'భోగం బ్రతుకు' నెమరిని తరమాలి

మ నిషి

హృదయం
 మొండి బారి
 చేతులు
 బండబారి
 కండలు కరిగి
 సంపద పెంచి
 ఎముకలు
 నిక్కబొడిచి
 బక్క చిక్కిన
 దిప్పి బొమ్మ వాడు
 ఏడేడు తరాలుగా
 ఒకటే చాకిరి
 ఐతే ఏం ? దేశద్రోహి
 ఏం చేద్దాం ?
 ఉరేద్దాం వాణ్ణి

కష్ట పడితే
 తిండి లేదు
 కష్ట పెడితే
 తిండి కలదు
 తిండి కలిగితే
 కండ కలదు
 రచ్చబండ రాజకీయాలు
 ముద్దపప్పు సుద్దలు,
 కారే నేతి బొట్టులు

పాలు, పెరుగులు
 పసందైన తిండి
 పరమ సోమరి
 పొరంబోకు
 వాడికే తెలుసు
 ఈ పాడు లెక్కలు
 గారడీ విద్యలు
 అల్లక జిగి జిగిలు
 ఐతే ఏం ? దేశభక్తుడు
 కొలుద్దా ! వాడ్ని

నీరు పారితే
 నాగరికత ఒకనాడు
 నెత్తురోడిస్తే
 నాగరికత ఈనాడు
 విషపురుగు 'మనువు'
 వింత సంతతి వాడు.
 వాడి గాలి తగిలి
 విషనాగు బుసకొట్టి
 తలనేలకేసి కొట్టుకుంది
 అయినా సిగ్గులేదు
 చీమూ నెత్తురు లేదు
 మానవత్వం లేదు
 అయితే ఏం ? మనిషి
 ఊరేగిద్దాం ! వాడ్ని

జెందెం పోగు

ఓ పంచమ చక్రవర్తి

ప్రతి చేలోకి

పనికెళ్ళే ఉంటావ్.

పువ్వు విచ్చుకుంటే

ఉచ్చ వోసే ఉంటావ్

ఉమ్ము వేసే ఉంటావ్

కాలుతో తన్నే ఉంటావ్

తాక్తైనా ఉంటావ్

కనీసం తగిలైనా ఉంటావ్

నీ చేతులతో

ఒక రూపొన్ని తెచ్చి

నువ్వు తాకితే పునీతమైన

చిన్న దారం ముక్క

చిరు నూలు పోగు -

వాడి భుజాన వేళాడితే

ఎంత పవర్

ఎంత పరువు

ఎంత పొగరు

ఖడ్గానికి లేదు

కలిమికి లేదు

కలానికి లేదు

కరెంటుకు లేదు !

అది కాటోస్తే
కాలనాగు బలాదూర్
అది ఎదురొస్తే
ఖడ్గ మృగంతో సమానం.
దాన్ని పెనవేస్తే
ఉరి తాడుతో సమానం
దాన్ని ముడి వేస్తే
పేదలు ఖబడ్డార్ !

యావత్ భారత సైన్యం
పదాతి దళాలు
నావికా వీరులు
మహర్ రెజిమెంటులు
యుద్ధ విమానాలు
నూలు పొగుకు సెల్యూట్ !

మేధస్సుకు గుర్తా ?
ఒక్కడైనా మేధావి లేడు.
హిందూ మత గుర్తా ?
హైందవులందరికీ లేదు.
అగ్రకులాల గుర్తా ?
అన్ని కులాలకూ లేదు.

అన్యాయాలకు
అణచివేతకు
అక్రమాలకు
దోపిడీలకు
సామూహికతనంకు
సింబల్ గా వెలుగుతుంది.

ముప్పేటగా
 దాన్ని పేనితే
 మసీదులు హబ్ కాకి
 మైనారిటీలు మటాష్ -
 దాన్ని చూస్తే
 ఒకటే వసుకు.
 కష్ట జీవులకు
 మూతికి ముంత
 మొలకు చీపురు
 కట్టి నడిపిన
 చీమూ నెత్తురు
 సిగ్గు ఎగ్గులేని
 చరిత్ర దానికుంది.

దాన్ని చూస్తే
 అడుక్కోవడం
 పుడుక్కోవడం
 శ్రమ జీవులపై
 పడి బ్రతుకుతున్న
 వేదాల బుక్కులు
 పరాన్న భుక్కులు
 గుర్తుకొస్తే చాలు
 నాకు ఒకటే డోకు.

దాన్ని చూస్తే
 కుతంత్ర మౌనం
 గంభీరమైన కుట్ర
 మంత్ర తంత్రం
 మాయాజాలం
 ముక్కు పాడుం
 పిలక జుట్టు
 పచ్చని పొదిపళ్ళు
 గుర్తు కొస్తే చాలు
 ఒకటే పురిటి కంపు.

ముంతలు, చీపుర్లు తెంచి
 రాత్రి పొరసాలలు పెట్టి
 చదువుల తల్లిని పల్లెకు తెచ్చి
 పలకా, బలపొన్నచ్చి
 వక్కపాడి, ముక్కుపాడుం
 డబ్బాను ఎగిరి తన్నిన
 జ్యోతీరావ్ పూలే కు
 నా కోటి దండాలు.

మేధస్సుకు
 పిలకలూ, జిందాలు
 ప్రమానాలు కావు
 అని తెలియ జెప్పి
 మను చరిత్రను తగులబెట్టిన
 మానవత్వం మూర్ఖభవించిన
 బాబాసాహెబ్ అంబేద్కర్ కు
 నాశత కోటి నమస్సులు.

అమ్మ

చేను గట్టు క్రింద బురద
బుల్లి చేతులతో పిసికి
బుగ్గలపై పూనుకొని
ఎలిమబ్బ సూర్యుని క్రింద
ఎర్ర చీమల పుట్టమీద
గుక్క పట్టిన నేను -

సొమ్మసిల్లిన తల్లి
ఉండచుట్టిన పేగులు
ముడతలు దేరిన తోలు
కిర్లుమంటున్న నడుము
'కామందు'ని కారు కూతలు
పరిగెలేరుతున్న అమ్మ -

నెర్రెలిచ్చిన తల్లి పాదాలు
సూదుల్లా గుచ్చే వరిమోళ్ళు
ఎముకలు కొరికే ఈదురు గాలి
కుక్కలు నములుతున్నట్లు పిక్కలు
ముఖాన చిందుతున్న బురద నీరు
పరుగు నొచ్చి పాలు కుడిపిన అమ్మ -

ఆకలితో అమ్మ
అలమటిస్తున్న నేను
పాలు లేని అమ్మ
రొమ్ము గుద్దుతున్న నేను
పాలుపోని అమ్మ
వెరిరాడుతున్న నేను -

గుండె గుద్దుతున్నప్పుడు
నే విన్న ధమరు ధ్వనులు
దళిత భూమికి
వేస్తున్న ఉక్కు పునాదులు

నేడు తల్లి రొమ్ము గుద్దుతున్నాను పాలకోసం
రేపు నీ గుండె చీలుస్తాను సగపాలు కోసం

విలుకొ

వెల్లి చూపుల విప్ర దేవుడు
రాఘవేంద్రుని భక్తుడట
మనోడైతే మదపిచ్చట
విచిత్రంగా ఉందా ? వింత వాదన
అంతేనోయ్ ! అది భారతీయుడా !

విషపురుగు 'మనువు' వింత సంతతి వాడు
ఈ దేశ ప్రథమ దేశద్రోహి 'అంభి'కి వారసుడు
నమ్మక ద్రోహి 'పుష్కమిత్రుని' వంశం వాడిది
నీ శ్రమతో కండపట్టి, కావరమెక్కి
నిన్ను దేశద్రోహంటాడు ! ఎవడ్రా ఆర్కుడు ? ఎక్కడోడు ?

ఈ దేశానికి నీ నెత్తులిచ్చి
నీ చూపుతో ఒక రూపాన్ని తెచ్చి
ఊపిరూది జీవం పోసి
జన్మనిచ్చి, పురుడు పోసి
హక్కులన్నీ వాడికిచ్చి
అవిటి బ్రతుకు నీకెందుకు ?

కాటికాపరి 'వీరబాహు'ని
నిప్పల తప్పటకు సెగపెట్టు
పల్నాటి సేనాని మాల కన్నమదాసు
వీర 'భైరవ భిల్లా'నికి పదును పెట్టు
తల్లి 'అరుంధతి' దీవెనందుకో
ఎదురు నీకెవ్వరు ? విలుకో ! ఈ దేశాన్ని .

విజ్ఞానం

జ్ఞానాన్ని బోధిస్తే ఎలా ఉండాలి ? !

సాగరాన్ని ముఖించి నట్లుండాలి
ఉష్టినలా పొంగి నట్లుండాలి
సూర్యుడు చంద్ర నివ్వలు చెరిగి నట్లుండాలి
చల్లని వెన్నెల కాచి నట్లుండాలి

కారు మబ్బులా
మెరుపు తీగలా
ఉరుములా
పిడుగు పడ్డట్లుండాలి

కోడెనాగు విషం పిండినట్లు
సింహాన్ని వేటాడినట్లు
కొండని పొట్టేలు ఢీకొన్నట్లు
అడవిని కార్చిచ్చు ఆవరించినట్లుండాలి

జాలరి వల విసిరినట్లు
కమ్మరి కొలిమి మండినట్లు
చాకలి బండ నునుపెక్కినట్లు
కుమ్మరి చక్రం తిరిగినట్లు
మంగలి కత్తి నర్తించినట్లు
అడ్డంతిరిగిన పసిబడ్డను -
మంత్రసాని బైటకు తీసినట్లుండాలి

నలందా విశ్వ విద్యాలయ
దళిత మేధావి
ఆచార్య మహా నాగుడు
నాగార్జునా చార్యుడికి
విద్య బోధించినట్లుండాలి

అద్వైతి
పరమ అజ్ఞాని
జగద్గురు
శంకరాచార్యునికి
జాగీలాల శిష్యుడు
పరమ 'ఛండాలుడు'
నడిరోడ్లో నిలబెట్టి
జ్ఞానాన్ని బోధించినట్లుండాలి

పామరుడు
పరమ పోకిరి
పశువుల కాపరి
మహాకవి కాళదాసుకు
మాతంగి కన్య
విద్య బోధించి నట్లుండాలి

అంతే కాని

తాను నిలు నిద్ర నేర్చిన
 కురు పాండవ వీరులు -
 కురుక్షేత్ర యుద్ధంలో
 కృష్ణుడి కాళ్ళపట్టి ఒక వర్ణం
 కర్ణుడి గడ్డంపట్టి ఒక బలగం
 బిక్కు బిక్కున బ్రతుకుతుంటే
 సిగ్గులేదు ద్రోణుడికి
 ఇంకా చావలేదు.

తమ తల్లుల్ని
 ప్రాణ భిక్షకు పంపి
 ప్రాణాలు కాపాడుకున్న
 ప్రతిభావంతులు వారు
 గురువును భిక్షకు పంపి
 బొటనేళ్ళు అడుక్కున్న మగధీరులు

అయినా

వీరులు వారు,
 వీర తిలకం దిద్దండి,
 హీరతులు పట్టండి,
 గాజులు తొడగండి.

ఛండాల మీరుడు
 మహా నాగుడు
 మాతంగి కన్య
 భారసుడ్డి నేను.
 రక్త సంబంధం నాది
 నెత్తురు రంగరించి
 కొత్త భవిష్యత్తు లిఖిస్తా !

మా వాక్కులో
 మనుష్యులయిన
 శంకరాచార్యులు
 నాగార్జునా చార్యులు
 మహాకవి కాళిదాసులు
 జ్ఞానుల్లా ఫిజ్జ పెడితే
 ఈస్తారు నోట్లో !!!

మా పాద స్పర్శ తగిలి
 పునీతమైన జాతి మీది -
 గుర్తు చేస్తున్నా
 గుడ్డి చెవున్నా
 బుద్ధి రావాలి కదా !

మీ జ్ఞాన జ్యోతిలో వెలిగిన
 ఒక్కదళిత కిరణాన్ని
 చూయించండి
 ఉరేసుకుని చస్తా !

పాఠాలు

కాకి కాకి కలవర కాకి
కాకీ నోట్లో దీపం పెడితె
దీపం ఎత్తుకెళ్ళి దిబ్బాకిస్తే
దిబ్బా నాకు గడ్డి ఇస్తే
గడ్డి తీసుకెళ్ళి ఆవు కేస్తే
ఆవు నాకు పాలు ఇస్తే
పాలు తీసుకెళ్ళి పంతులుకిస్తే

... ..
ఇలా సాగాయి బాల్యంలో నాపాఠాలు ...

కాకి నోట్లో దీపం -
పంతులు నోట్లో పాలు -
ఈ పాడు లింకులు
పనికి మాలిన పాఠాలు
కాకి నోరు కాలడానికి
పంతులు పాలు తాగడానికి, మద్ద
ఒక కారల్ మార్క్
ఒక అంబేద్కర్ ఉన్నారని
ఆనాడు నా బుల్లి బుర్రకు
అర్థమయ్యేది కావు
కష్ట జాతికి
కనిష్ట జాతికి
నోట్లో మట్టి కొట్టి
మేడలు కట్టి భూకామందుకు.
కమ్మనిష్టుకి - పెట్టుబడి దారుడికి
శ్రామికుడికి - దోపిడిదారుడికి
ఉన్న బంధాన్ని
పాత, పీతి పాఠాలతో

గుట్టుగా, గుంభనంగా
 ఎలా నా మెదడులోకి
 ఎక్కించారో తెలిసి
 ప్రస్తే మొలిశాను -
 అగ్నికణమై రగిలాను -
 నా ఇంటికి నివ్వ
 నా కంటిలో కారం
 నా అన్నంలో మన్ను
 గోతాన నా మొండెం
 వరి చేలో నా శవం !
 నేను పిండం తింటే
 మీ పెద్దలకు మోక్షం,
 నేను అరిస్తే
 నీకు బంధువు లొస్తారు,
 అనుబంధాలు నిలుస్తాయి.
 నా గొంతెండినప్పడు
 కుండలో రాళ్ళేసుకొని
 నీళ్ళపైకి తెచ్చుకొని
 గొంతు తడుపుకున్న కష్టజీవిని -
 నాది దౌర్జన్యం అంటాడు
 నన్ను దోపిడీదారు డంటారు.
 నాది బూతులంటాడు
 నా బువ్వ తింటాడు -
 నా గూట్లో పెరుగుతాడు
 నాగుండెపై తంతాడు -
 వాడు వెధవని ఆదిలో తెలిసుంటే
 ఆనాడే చీల్చేదాన్ని ముక్కుతో పరపర.

భారతమాత

పాడుబడిన మొండి గోడల నడుమ
 పాతిన నిట్టాడి దూలం
 సగానికి కప్పిన తాటాకుల గుడిసె -
 వరి చెత్త కప్ప లేదు.
 తలుపు, ఎదురు బద్దల తడికె
 కొబ్బరి కొసతో కట్టి,
 'మనువు కుక్క' కొరికిన బొక్కకి
 తిరగలి రాయి అడ్డుపెట్టి
 బయల్దేరిన ముసలి ... - - -

పల్లెరు కంపలా
 చింపిరి జాట్లు
 తలనిండా వరిపాట్లు
 చీకి ఎలిసిన
 పేలికల పాచీర
 నొసట సూర్య
 బింభంలా బొట్టు
 బీటలు వారిస
 భూమాతలా పాదాలు,
 ఇంటి పెండి కట్టులా
 ఎముకల గూడు
 పైన పరుచుకున్న
 ముడుతల తోలు
 గుంటలు పడ్డ కళ్ళు
 కంటికికెక్కి పువ్వు

ఈత చువ్వల బుట్ట
 మొకిరి చాట
 మొండి చీపురు
 కొరివి పచ్చడి ముద్దతో
 బయలుదేరిన ఆ .. తల్లి
 అడుగు బయట పెట్టగానే,
 “ధర్మం చెయ్యండమ్మా
 కళ్ళులేని కబోధిని”
 అన్న పిలుపు విని, కొంగుముడి విప్పి
 పదిపైసలిచ్చిన ఆ అమ్మ
 చెయ్యి చాచి ఎరుగదు
 చాట దించి ఎరుగదు
 నడుము ఎత్తి ఎరుగదు
 రెక్కల కష్టం ఆపి ఎరుగదు.

ఒళ్లు పంజాబులా ఉన్నా
 గుండె కాశ్మీరంలా కరుగుతున్నా
 కన్ను చెదర లేదు
 గుండె అదర లేదు
 పళ్ళు సడల లేదు
 తాను బెదర లేదు
 వెను దిరగ లేదు.

అంభి

పుష్ప మిత్ర శుంగుడు

రసపుత్ర జయ చంద్రుడు

పీష్వా రాజులు

చేసిన దేశద్రోహం గుర్తుకొస్తే

గుండె బరువెక్కుతూనే ... ఉంది.

పీష్వా ప్రభువులు

కష్టపడే తన బిడ్డలకు

ముంతలు, చీపుర్లు కట్టి

మరారా నడి బొడ్డున

వీధులలో నడిపించిన రోజులు

తన గుండెను పిండుతూనే ... ఉన్నాయ్.

పురుషోత్తముడు

అశోక మౌర్యుడు

కృష్ణరాయలు

పల్నాటి సేనాని

ముద్దు బిడ్డల్ని తలచుకొని

మురిసి పోతూనే ఉంది.

తన గుండె రెండుగా చీలిన

1947 ఆగష్టు 15 దినం

ఇంకా మరువలేదు.

పెరంబదూరు నందు
దక్షిణలో జారి పడ్డప్పడు
తొలగిన తొంటి ఎముక
ఇంకా సరి కాలేదు.

అయోధ్యలో కాలికి తగిలిన
ఎదురు దెబ్బ సలపరం
ఇప్పటికి తగ్గలేదు
కుంటుతూనే నడుస్తుంది.

'హస్తి'లో దేశ భక్తుడు
'అంభ'కి వారసుడు
త్రిశూలం ధరించి
జడలు విరబోసుకున్న
తెగబలిన బర్రెను
భారతమైనా చెప్పి
ఉరేగించిన దృశ్యం
కళ్ళెదుట కదులుతూనే ఉంది.

అయినా ఆ తల్లి ఆగలేదు
మడం వెనక్కు తిప్పలేదు
'వరి కళ్ళం' నెర్రెలో గింజలు
తూర్పార బట్టి తెచ్చి
తన బిడ్డలకు మివ్వ పెట్టాలని
అఖండ దీక్షతో
రాజసం ఉట్టి పడేలా
ముందుకు కదులుతున్న
ఆ జవ జీవన జ్యోతి
'భారత మాత' గాక, ఇంకెవ్వరు?

ఉడుత

వెలి వాడలో వెకిలి చేష్టలు
ఇకిలించి, సకిలించి
మన్నన, మర్కాదనిచ్చి
పల్లె చుట్టూ తెగ తిరుగుతుంది
ఆకశాన కారుమబ్బులు
పంటచేలో వరి కుప్పలు
అదీ సంగతి! ఆసామిగాడొచ్చాడు -

చట్టి మీద మూకుడు తీసి
ఎర్రకారం పచ్చడి నాకి
తెండ్లు పుట్టి, నాలుకెళ్ళబెట్టి
పల్లెన తెగ తిరుగు తుంది.
ఎలక్షణ్ణొచ్చి వెకిలి నవ్వులు
మాకు దండాలు ! వారికి దండలు
అదీ సంగతి ! మా పల్లెకు నాయకుడొచ్చాడు -

పగలంతా 'వారధి' కట్టిన 'ఉడుత'
శ్రీరామ చంద్రుడ్ని కూలడిగితే
ప్రేమతో నిమిరాడు
ఒళ్ళంతా చారలట -
ప్రేమిస్తే, చయ్యేస్తే సీతకు గీతలేవి ?
'ఉడుత'ను బరికుంటాడు
సీతను దువ్వుంటాడు.

దువ్వడం ఈనాటి విద్యకాదు బ్రదర్
త్రేతాయుగం టెక్నిక్ ! జాగ్రత్త !

కాటి కాపరి

తెలివిలో వాడి కందనంత ఎత్తులో
తెల్ల బట్టల్లో ముత్యంలా మెరుస్తున్న
నన్ను చూచి కుములు తున్నాడు.
నేను నిర్విస్తే కులుకు తున్నాడు
నేను కూర్చితే, కూల్చు తుంటాడు.

నా కండ కరుగు తుంది
వాడి జాతి బిగుస్తుంది -
నా గుండె ఎండుతుంది
వాడి కడుపు నిండుతుంది -
నాకొళ్ళు మండు తుంది.

అంటరాని వాణ్ణి
నావెంట వాడెందుకు ?
నాలుక తెంచడానికా ?
సీసం పొయ్యడానికా ?
కుల జాగీరిం వాడు - నన్ను కరుస్తాడు !
క్యూరమ్యగం వాడు - నన్ను తింటాడు !
వీలైతే 'ఇండియా మ్యాప్'కు జిందెం వేస్తాడు.

నా గాలి సోకిన చాలు -
తలపై రోకలి పోటీసినట్టు
గుండెల్లో చేబీసి చెరిగినట్టు
కడుపులో తెడ్డేసి తిప్పినట్టు
ఒళ్ళు తెములుద్ది, వాంతులు వాడుకి.

కాటి కాపర్ని నేను
సద్దినా నానుండి తప్పకోలేడు
కాల్చితా, వాణ్ణి ! కణ కణ మండే కట్టెల్లో

ఆర్మస్త్రి

అజ్ఞ

శ్రీరాముడు -

ఆయుధం

లక్ష్మణుడు -

అన్నదమ్ములు

ఆర్ములు వారు -

బలి పశువు

శూర్వజా

బంగారు తల్లి

రావణుడి చెల్లి

అసలే ... దేవుడు

అపై దివ్య దృష్టి

దృష్టి కందని

స్వప్తి కలదా ?

అయినా తప్పలేదు అగ్ని వ్రవేశం.

సీతమ్మకు శాపం

శీలానికి పరీక్ష

అది పురుషుడు

యుగ పురుషుడు

దివ్య పురుషుడు

ఎవడైతే ఏం ? పురుషుడు.

అనుమానం దేవుడికి

తన్ని తరిమేయ్యాలి కదా ? !

అన్యాయాలకు

అపనిందలకు

అవమానాలకు

కుంటిసాకులకు

తేరగా మేమున్నాంగా

‘మడేలన్న’ పై నిందలు

బలిపీఠం పై మా జాతులు !

సీతకు తెలుసు

శూర్వణఖ కథ

అయినా నమ్మింది

అడది కదా !!!

శూర్వణఖ ను

కలుపు కుంటుందా ?

సీత

ఉద్యమిస్తుందా ?

అనుమానమే నాకు

ఎంతైనా అర్థస్త్రీ కదా ? !

ల య లు

గొల్ల సుద్దులు
 హైజాక్ చేసిన అన్నమయ్య
 దళిత లయలు
 కాపీ జేసిన త్యాగయ్య
 గాంధర్వ విదుషీమణి
 సాతెంపాటి వేశ్యామణి
 వద్ద పద కవితలు నేర్చిన క్షేత్రయ్యలు

ఎంగిలి ముక్కలు ఏరుకుని
 సాంగ కాల్చిన విద్వాంసులు -
 వింటినారి
 రుబ్బులు వినిపించగలరా ?
 యుద్ధభేరి
 నాదాలు తట్టుకొన గలరా ?
 తుఫాను కడలి
 హోరు ఆలపించ గలరా ?
 నిష్పల డప్పు
 ధమరు ధ్వనులకు నిలువ గలరా ?

ప్రకృతి విలయ తాండవాలు,
 నెత్తుటి నదుల గర్జనలు,
 గుర్రపు డెక్కల ప్రకంపనలు,
 సంధించిన ఆయుధ రురి,
 కర కత్తుల కోలాటాలు,
 పశువుల పద ఘట్టనలకు

బెదరక నీలువ గలరా ?
 దరిద్రుల ఆకలి సాదలు,
 అనాధల ఆవోకారాలు,
 పీడితుల ఆక్రందనలు
 కనగలరా ? వినగలరా ?
 వినిపించ గలరా ? వివరించ గలరా ?
 ఏ రాముడ్ని రంగడ్ని
 కీర్తించి పాడగలరు.
 సోది రాగాలు తీయగలరు.
 రోగాల రాగాలు కూయ గలరు.

కరాక నృత్యాలకు
 సరిగమలు తూగ గలవా ?
 మరి మీరు సంగీత సారంగు లెట్టిరి ? ? ? .

ఐదు పీఠాల
 అద్వైతి శంకరాచార్యులు
 జగత్తు కంతా గురువైనట్లు,
 ఆది అను వాది
 భారత గ్రంథ 'మనువాది'
 నన్నయ 'ఆది కవి' అయినట్లు,
 అల్ల 'సాని కొంపల'
 సాహిత్యాన్ని కుమ్మరించి
 చతురవచోనిధి అల్లసాని పెద్దన్న
 అంధ్ర కవితా పితామహుడైనట్లు,

సరస్వతి చనుకట్టు
లక్ష్మీదేవి జడిముడి నుడివిన
బమ్మెర పోతనామాత్యుడు
ప్రముఖ భక్తి కవి అయినట్లు.

చాతుర్వర్ణ విషాన్ని వేయి పడగలా విరజిమ్మి,
జాషువా కవిది పంచమ స్వరమని హేళన గావించి,
గవ్వకు సాటిరాని విశ్వనాథ సత్యనారాయణ
జ్ఞాన పీఠ కవి సామ్రాట్ అయినట్లు.

రస పట్టు తెలియని
రోత రాగాల వీరులు
సంగీత సామ్రాట్లులైరి.
అనుకుంటే ఏం లాభం ?
అంతా బ్రహ్మణ మాయలో భాగం.

రాగాలకు కరగాల్పించి రాల్లు కాదు.
రాతి గుండెలు
పట్టాభిషేకం జరగాల్పించి పాదుకలకు కాదు.
పని వాళ్లకు.

జడిముడి : చీరముడి

ద్రోహులు

రష్యాలో వర్షానికి
మన కమ్యూనిస్టులు
ఇండియాలో గొడుగు పట్టి
నిక్కి నిక్కి నడుస్తున్నట్లు -

దక్షిణాఫ్రికాలో
వర్గ విచక్షణకు,
తెల్ల వారి అన్యాయాలకు
మన దేశ అగ్రకులాలు
అరచి గీపెట్టినట్లు -

ఎప్పుడో! ఎక్కడో!
ఇద్దరు జాతి ద్రోహులు
మూడుసార్లు బొంకి ఒకరు,
ముష్టి రూపాయలకు ఒకడు
యూదుల ఉద్యమాన్ని
నిర్ధయగా శిలువ ఎక్కిస్తే
ఎక్కి ఎక్కి ఏడుస్తున్నాం.

మన నెత్తురు, మనం పాచిగి
బొడ్డుకోసి, పురుడు పోసి,
పొలిట్బెంచిన బిడ్డలు
ప్రహారీదుడు
సుగ్రీవుడు
విభిషణుడు

దళారులై, దళాకోరులై
ఈగూటి రహస్యాల
అగూటికి చేరిస్తే
సర్వ సంతానం అందామా ?
దళత దళారులందామా ?
కుంభ కర్ణుల్లా నిద్రపోదామా ?

ఎందుకు పుట్టారా మాకు ?
మమ్ముల్ని తార్చడానికా ?
మాకు చితి పేర్చడానికా ?
జాతి జీవిస్తుందా ?
జాతి వికసిస్తుందా ?
జాతికి జాగృతి ఎట్లా ?

కాకి తెచ్చిన పెంట
ఆత్రంగా తిని పెరిగిన కోయిల పిల్ల
పెరిగి పెద్ద కాగానే,

ఆ జాతి కూత కూసినపుడు
మోసపోయిన వెర్రి కాకి
గుండెకోత ఎలా వర్ణించేది ?

ఈ జాతికి సిగ్గు ఎలా తెలిసేది ?
నా జాతి కడుపు కోత ఏమని చెప్పేది ?
దళారుల్ని ఎప్పుడు ఉరితీసేది ?

పిలికి పేంద

కత్తి సొము రాదు
 పేరు 'ఖడ్గ తిక్కన'
 విలు విద్యు రాదు
 ఆచార్య ద్రోణులు
 పెళ్ళకి తల్లినానికి
 ఒకే మంత్రం

అందుకే నా దేశం
 ఇలా తగలడింది
 అన్నిటికి
 ఆది గురువులు వారే !

పాపాల పుట్ట
 పరిహారంగా
 చీమల పుట్టపై
 పంచదార చల్లిన
 బాపనోడు నన్ను
 నిర్వీర్యుణ్ణి చేస్తే -
 అగ్రకులాలు
 నా ప్రాణాలు తీస్తే -
 నేనుకొను
 కత్తి నూరుకుంటా -

పిరికి పంద
మూడు మార్లు
రణం నుండి
హరిహరి
గాజులు తొడుక్కున్న
జందెం విశిగు
ఖడ్గ తిక్కున్న
వారసుడ్డి కాను ...
వాడ్డి తన్ని తరిమిన
మాల కన్నె పుత్రుడు
పట్టా కత్తి వీరుడు
కాటమరాజు సేనాని

దళిత సేవంగి
పేర్నిడు రక్తం నాది -
పల్నాటి సేనాని
మాల కన్నమనీడు
వారసుడ్డి నేను ...

రణం
నా ప్రాణం
కత్తి విసిరితే
కుత్తుకలు తెగుతాయి
కుల ఉచ్చులు తెగుతాయి
కూకటిళ్ళు తెగుతాయి
ఊడల మట్టి కూలుద్ది
కొత్త విత్తు మొలకెత్తుద్ది

పేర్నిడు : పేరినాయకుడు, భీరి నాయకుడు అనికూడా అంటారు. మాలకులస్తుడు.

హారతి పీఠం

కట కట లాడే దినాలు
 కొత్తా పాత రోజులు
 పిల్లలంతా నకనకలు
 దద్దునాదిన వరినాట్లు
 ఒకటే వాన ముసురు
 రెక్కలే మనకున్న అస్తులు
 పిల్లా బిల్లా చంకనెత్తి
 కుండా, చట్టి గోతాన కట్టి
 కడుపు చేతబట్టి పొరుగుూరు పనికెల్లే

పని దొరక్క, పైనల్లేక
 పొయ్యిలో పిల్ల లేవక
 ఒంటి నిండా గుడ్డ లేక
 కంటి నిండా నిద్రలేక
 తినడానికి
 గుప్పెడు మెతుకుల్లేక
 పడుకోవడానికి
 పశువుల కోష్టమైనా లేక
 రైల్వే స్టేషన్లో
 గోమాలి, గుడ్డిగలు
 నెత్తురు పీలుస్తున్న శత్రు దోమలు -
 ఈదురు గాలి
 పులకరి చినుకులు
 ఎముకలు కొరికి
 కొంగర్లు గట్టి

ఉండ జాట్టి

కాళ్ళు కడుపులో పెట్టుకొని

నిద్రిస్తున్న నా జాతికి,

చలి కాచుకోడానికి

'అగ్గిపుల్ల' లేదు.

'సబ్బు బిళ్ళ' ముఖం తెలీదు.

ఏం మిగిల్చారు కనుక

వాడి తలుపుకు 'గొళ్ళెం'

రైలు పట్టా ప్రక్క

తెగి పర్త 'కుక్క పిల్ల'

కుళ్ళి ఒకటే కంపు.

కర్నాటకంలో

కర్ణాటాలో

చేను గట్లపై

గుడి మెట్ల క్రింద

గులక రాళ్ళపై

నా జాతి జోగాడు తుంగ

గర్జ గుళ్ళో

'హరితి పళ్ళెం' వారసులు

తేరగా అరగిస్తున్నారు

నా దేశాన్ని నైవేద్యంలా !

(కుక్క పిల్ల, అగ్గిపుల్ల, సబ్బు బిళ్ళ, తలుపు గొళ్ళెం, హరితి పళ్ళెం కాదేది

కవిత కనర్వం - అని సెలవిచ్చిన శ్రీశ్రీ గారి మాటల స్ఫూర్తితో)

నెమలి

మనుషుల్ని పీక్కుతిన్న మహా జ్ఞాని
 నొసట పంగ నామాలు దిద్దినట్లు
 విషనాగుల్ని తెగమేసిన నెమలి
 నెరజాణ వలె నర్తించి కులికె.

కలి - ఆశలి

నిష్ఠలు చెరగను
 నీళ్ళు చిమ్మును
 ఉష్ణేనలా పొంగను
 దష్టిక నీటిలో తవ్వ చెయ్యను -
 యజ్ఞోపవీతాన్ని కాదు !
 భూతాన్ని కాదు !
 భవిష్యత్తును.

ఎర్ర సూర్యుడ్డి కాదు
 వెలసిన చంద్రుడ్డి కాదు
 మట్టి నీడను కాను
 మంత్ర తంత్రాన్ని కాదు
 ఎండమూలిని కాదు
 కండ మదాన్ని కాదు
 గుండె బలాన్ని !

కండగల మనిషిని కాదు
 బండ బాలిన హృదయం కాదు
 కరుడు గట్టిన సిద్ధాంతిని కాదు
 పొగరెక్కిన మతాన్ని కాదు
 కుల గజ్జ కుక్కను కాదు
 పగటేషగాడ్డి కాదు

పనికి మాలినోడ్డి కాదు
 చిగురాకును కాదు
 చిరు జిల్లును కాదు
 చెరువంత కడుపుని
 ఆకలి రూపుని
 ఈ దేశం కంటి చూపుని
 అనాథనూ,
 అదివాసిని.

శ్రీ దేశం కలిని నేనే ! ఆకలిని నేనే !

శ్రీ దేశం మట్టిని నేనే ! మట్టి మనిషిని నేనే !

ఎత్తనెల

ఇది ఆంధ్ర దేశం

భూమి ఎరుపు

పండేది పసుపు

ఈ దేశం

ఎర్ర నేలలో

ఎన్నెన్ని రంగులు.

మువ్వన్నెల కేంద్రం

లెఫ్టిన్స్ ఒకడు

రైటీన్స్ ఒకడు

సెంటర్లో మరొకడు

ప్రక్క నుండటమే

పరమ సంతోషం.

యజ్ఞాలు

భూతాలు

జాకాలు

శ్లోకాలు

నైవేద్యాలు

అనల వేదికలు

వాడి ఆయుధాలు -

వాడి విప్లవమంటే

యజ్ఞోపవీతానికి

ఎర్రరంగు పూస్తే చాలు.

నమ్మి నువ్వు

నడుస్తున్నావ్

దళం నీది

కదలు ముందుకు.

పాలం నీది, దున్నుకో !

ఈటెలు

బాకులు ,

కత్తులు

కటార్లు

విల్లంబులు

నివ్వల తప్పెట

నీ ఆయుధాలు.

నీ పేగులు ఎరుపు

వాడి పెదాలు ఎరుపు

నీరస పడకు,

వారసుడవు నీవు

నీ సరసన వాడెందుకు ?

భూర్జువా వాడు

భూ కామందుడు వాడు

కూటికి పేదైనా

కులంలో గొప్ప వాడు

కాళికానక్తికి మొక్కుతాడు

కమ్మనిస్టు నంటాడు

కేంద్రం నీది

కేంద్ర బిందువు నీవు

కదలు ముందుకు

కదన రంగానికి.

ఎంగిలి

కారడవిలో

తిరిగి తిరిగి

ఆకలేసి

తిరిసి, సొలిసి

సొమ్మసిల్లిన

శ్రీరామ చంద్రుణ్ణి

తన ఎంగిలి ముద్దతో

సేద తీర్చి

జీవం పోసి

బ్రతుకు నిచ్చిన

తల్లి 'శబరి' కేం తెలుసు ?

ఆ రాముడే

తన జాతి బిడ్డ

'వారి' ని హతమారుస్తాడని.

తిన్న ఇంటి వాసాలు లెక్కించే జాతి

పెట్టిన చెయ్యినే కరిచే జాతి

పాలుపోసిన శబరికేం తెలుసు

తన బిడ్డను కాటేస్తాడని

నేను ఎంగిలి కూటికి
 ఆశపడే రాముడ్డి కాను
 కక్కిన కూటికి
 కక్కుర్తి పడే కుక్కను కాను
 శబరి కన్న బిడ్డను -
 ఎంగిలి ముద్ద పెట్టి
 జీవం విశ్వున్నా ! నా దేశానికి !
 కౌగలించుకుంటుందో ?
 కాటేస్తుందో ?
 చూద్దాం !!!

ఉగ్గు పాలు

కారంచేడు దారుణకాండ

చుండూరు గుండె గాయాలు

తెలకండి

నీ అన్న కంచెక చర్ల

కోటేశుని

కనుగుడ్లు పీక

దోసిట్లో పోసి,

ఉరంతా ఉరేగించి,

చెట్టుక్కట్టి,

సజీవంగా కాల్చి,

చంపిన జాతి గూర్లి చెప్పండి.

కారంచేడు

చుండూరు

పంటపొలాల్లో

పొరాణిగా

ఏరులై పొరిన

రక్తం ఎరుపు

గూర్లి చెప్పండి, తెల్లండి

ఉగ్గు పాలతో

వీరత్వాన్ని రంగరించి

చనుపాలు కుడపండి

పల్నాటి సింగం

దళిత సేనాని

మాల కన్నముని

గన్న వీరమాత
 పెనుమాలమ్మ
 బోధించిన వీర
 గాథలు మీ బిడ్డలకు
 బోధించండి
 వీర్లు చేయండి.

దకత తల్లులారా !
 ఓయమ్మలారా !
 కలాల్ని కనండి
 ఖడ్గాల్ని కనండి
 కలల్ని కనొద్దు -
 మేకల్ని కనొద్దు
 పోలేరమ్మకు బలిస్తారు.
 పుంజుల్ని కనొద్దు
 కాళ్ళకు కత్తులు కడ్తారు.
 ఎద్దుల్ని కనొద్దు
 మొద్దు చాకిరీ చేయిస్తారు.
 నక్కల్ని కనొద్దు
 రహస్యాలు చెరవేస్తారు.

పులుల్ని కనండి
 సేవంగి దకాల్ని కనండి
 రాజులై పరిపాలిస్తారు
 పల్లెను రక్షిస్తారు
 రాజులై మరణిస్తారు.

పెనుమాలమ్మ : ఈమెకు ఇంకొక పేరు పెమ్మసానెమ్మ అంటారు.

చెప్పల దండ

అదేంటి ?

నదులన్నీ నర్త గర్భితంగా
గుర గుర లాడుతున్నాయ్.
తన గర్భాన్ని చీల్చి
పునాదులెత్తిన ప్రజ
తన ఒడ్డున దొర్లుతూ
ఆకలిని నీళ్లతో చంపుతున్నారనా ?

అదేంటి ?

నూతులన్నీ హీన స్వరంతో
దీనంగా కుములుతున్నాయ్ ?
తలంతా మట్టితో అట్టలు కట్టి
ఒక్కంతా ఉప్ప చారికలు జాలి
గనపంతో కుమ్మి, చెమట చిందించి
వేడి ఊట బుగ్గ ఉజికించిన ప్రజ
ఆకలితో, అవమానాల్తో
తన ఒళ్ళో ఒదుగుతున్నారనా ?

ఎవరూ (... .. ?

'భగీరథుడు' గంగను

గంగనం నుండి దించాడని

పాచిపళ్ళ పారాయణం చేస్తుంది.

న...ను ముడేసి

భూమాతను పగలేసి

గంగను జుట్టుపట్టి పైకి తెచ్చి

నన్యశ్శామలం చేస్తున్న ప్రజ -

హరి కథా భజన మూకకి

చెప్పల దండేస్తారు జాగ్రత్త !

ఊరేగింపు

కోలాహలం

కేకలు - కేలంతలు

చప్పట్లు - చిందులు

డప్పుల ఊరేగింపు.

విజయానికి - వినాశనానికి

పెండ్లికి - శవానికి

దేవుడికి - దెయ్యానికి

కడుపు కోత

గుండె మండి

కూలి జనం

ధూళి జనం

కణ కణ మ్రోగే

నినాదాల హోరు.

దౌర్జన్యం

అన్యాయం

అక్రమం

అత్యాచారం

అలగా శవం

అస్థునయనం

హాడికిన జలం.

గుండె చెదిరి - తల్లి,
కడుపు మండి - అన్న,
మానభంగం - చెల్లి,
కణ కణ మండే - నేను.

నినాదాన్ని ఎక్కుపెట్టి
బేనరు చేత బట్టి
విడుపులు - పెడబొట్టలు
కన్నీరు మున్నీరుగా
స్వాయంగా స్వాయం కోసం
శవానికి పోస్టుమార్థమ్ -
హంతకుడి అరెస్టు -
చాలా చిన్న కోరికలు
మా కన్నీటి ఊరేగింపులు.

కారంచేడు సందు చివర
చౌదరి ఎంగిలి చుట్ట కొరికి
తువుక్కున ఊసి
ఏమిటి ? ఈ అలగా జనం
ఊరెలవల శవానికి ఊరేగింపా ?
అవ్వా ! పోయే కాలం దాపురించింది.
అన్నప్పడు ! నేనిన్నప్పడు
ఎవరికి పోయ్యేకాలమో
అర్థం గాక, నేను నిల్చున్నాను.

చుండూరు రోడ్డు మలుపులో
అరుగుపై ముసలి రెడ్డి
ఎంగిలి బీడి నోట్లో తడిపి
చప్పిడి మూతితో చప్పరించి
ఈ శవాలు ఊరి బయటవా ?
వాటికి ఊరేగింపా ? అవ్వా !
రోజులు ఎట్లామారాయి.
అన్నప్పడు
మారింది ఎవరితో
అర్థం కాక నేను నిలబడ్డాను.

కులపిచ్చి కొజ్జలు
సారా బుడ్డులు
ఎంగిలి చుట్టలు
బీడి ముక్కలు
బికారి వెధవలు
ముఖం చిట్లించి
ఎక్కిరిగా, ఎగతాళగా
ఎక్కిరించినపుడు
నాకెన్నో జ్ఞాపకాలు
గుండెలు కెలికాయి.

★ ★ ★

క్రీస్తుకు పూర్వం
సింధునదీ నాగరికతలో
శ్రామిక వీరులు
శాంతి కాముకులు

పరిపాలకులు
 న్యాయ నిర్ణేతలు
 అమృతల్లి వారసులు
 ఆది భారతీయులు

ఆర్మల రాకతో
 అణగారిన అన్నీ కణాలు
 ఎన్నెన్ని అవమానాలు
 కుత కుత ఉడికిన
 మనుషుల మనసులు
 ఆదివాసీలు అనాధలై
 పనికిరాని పంచములైరి.

స్వర్ణ యుగమని
 సంకలు గుడ్డుకునే
 గప్పుల కాలంలో
 వెలివేసిన కష్టజీవులు
 నీచులై ఛండాలురై
 జీకచ్చవాలైరి.

మహారాష్ట్రలో
 పీష్వా ప్రభువులు
 సిగ్గులేని పిలకలు
 నామూతికి ముంత
 మొలకు చీపురు కట్టి

అంత్యజుడ్డి
స్వపచుడ్డి
అంటరాని వాడ్డి చేసి
చరిత్రమున ప్రసిద్ధి కెక్కిరి
ధరిత్రలో నన్ను నిషేధించిరి.

స్వతంత్ర సమర
సంగ్రామ మప్పడు
మకిలోడు
మాస్టినోడు
హరిజనుడని
దెయ్యానికి పుట్టిన
గాంధీ, గాడ్డే కలిసి
నన్ను 'దేవుడి బిడ్డ'ని చెప్పి
పెట్టిన ముద్దు పేర్లకు
మురిసి పొయ్యే న్నేను.

తరువాత తెలిసింది
ఎగతాళి చేసేవి
వేధించేవి
హింసించేవి
వధించేవి
ఒకే జాతులు
అదే జాతులు

'మనువు'గాడు ఎకిలిగా
 ఎంగిలి చుట్ట కొరికి
 గేర, తొస్తి పళ్ళతో
 తువుక్కున ఊసి
 కాలిన సొల్లు తుడిచి
 గవ్వ కన్నుతో హూంకరించాడు.
 "మౌర్యవంశ వినాశం
 జందెం వారసుడు
 నమ్మక ద్రోహి
 పుష్కమిత్ర శంగుడ్డి
 మనసున వ్వలిద్దాం".

భయ పడొద్దు
 బాధ మనకొద్దు
 పందండి ముందుకు
 పదండి తోసుకు
 పల్లె పల్లెల్లోనికి
 దారి పొడుగునా
 దళిత నెత్తురు తర్జన చేసూ ...

అనిల్ కుమార్లను
 తరమండి, హతమార్పండి
 గోతాలకుక్కండి, కట్టండి,
 కాలువల్లో నెట్టండి
 ఊర్లు తగలెట్టండి
 అని సెలవిచ్చినపుడు

మాకు పేర్లు మాలి
పదిరి కుప్పం
కంచికచర్ల
కారంచేడు
నీరుకొండ
చుండూరైన
మా జాతులు

ఇంకా మిగిలే ఉన్నాయ్
భగ భగ మండుతున్నాయ్
గుర్తు పట్టాం శత్రుమూకని
ఇక చీల్చడమే తరువాయి.

రేపు మా జాతులు
కణ కణ మంటలు
అడుగులు పిడుగులు
గుండెల డప్పులు
ధనధన పలుగులు
నెత్తురు మడుగులు
విప్లవ దళితులు -
దెబ్బకు దెబ్బ
చర్మకు ప్రతిచర్మ
న్యూటన్ సిద్ధాంతం
మాకిక ఆదర్శం.
కబడ్డార్ ! కబడ్డార్ !

గీటు రాయి

కాల కూట విషం

బ్రాహ్మణత్వం

దాని వారసుడు

గురజాడ

రవ్వలన

మంచి కాసగాక

'మాలోడు' కాలేక

అందులోనే సచ్చాడు

జాడలేడు అడుగు జాడ.

సవాల్ అందుకోండి

ఒక్కడైనా మనిషికండి

మీ ప్రతిజ్ఞ లెందుకు ?

మాకు పరిక్షలెందుకు ?

మంచి అన్నది 'మాల' అయితే -

దానికి గీటురాయి

పాపిష్టి జాతులు మీరు కాదు

'సకల సంపదలు కలిగిన

నాదేశానికి శాపమే - మీ రూపం'

అయినా భరిస్తున్నాం

అగ్ని ప్రవేశం చేయండి

బ్రతికుంటే రండి

కలుపు కుంటాం.

రాకపోతే

జాబ్బు పట్టి పల్లెకు ఈడ్చి తెచ్చి
రచ్చబండ కాడ తీర్చు చెప్పా !
“మంచిగా బ్రతకలేరు
కనీసం మంచిగా చావండని” !

పుణ్యస్థి ప్రశ్నలు

'కస్తూరిభా'ను

పేరు చివర 'గాంధీ' ఉంటే గుర్తుకొస్తా
నర్నంగా ఇద్దరు
పడుచు పిల్లల మధ్య
బ్రహ్మ చర్యాన్ని పరీక్షించుకున్న
మహాత్ముణ్ణి మనువాడిన కస్తూరిని
పుణ్యస్థి నంటారు నాదేశస్తులు
సహనం నా ఊపిరట
ఓర్పు నా కవచమట
పాతివ్రత్యం నా ప్రాణమట
ప్రశ్నిస్తే పాపమట -

నేను,

పరాయి పురుషుడి పక్కలో
బ్రహ్మ చర్యాన్ని పరీక్షించుకుంటే,
ఒప్పుకుంటారా మహాత్ములు -
ఇలా నిలదీసి అడిగితే
విని తట్టుకో గలరా ?
మన్నించ గలరా ?
నన్నేలుకో గలరా ?
భూమి బ్రద్దలవ్వడా !
గ్రహాలు గతులు తప్పవా ?
అడగడం నేరం
అవకాశ వాదానికి అందలం.

తన సొమ్మైతే కష్టం
పరాయి సొమ్ము ప్రతివాడికి ఇష్టం
విశ్వానికి భీమ
వినరా బొనిగల రామ.

★ ★ ★

శీల నైన అపాల్యను

ఒక సన్యాసి ఉత్తముడు శపిస్తాడు
పురుషోత్తము డొకడు కాలితో తంతాడు
శాపానికి సరే
విమోచనకు కూడా
తన్నులే నా (... .. ???

★ ★ ★

సమాజానికి జడిసిన
ఏ పుణ్యతల్లో, నాగేటి సొలునందు
కనిపారేసిన, అనాధ సీతను
దశరథుడి పెంపుడి కూతుర్ని
అయోధ్య రాముడు వలచివరించిన
రూపవతిని, అనాధను
ఇద్దరి పసిబిడ్డల తల్లిని
రాముడు వదిలేసిన సీతను
ఇలా అడిగితే ఆచారం తప్పినంటారు
అయినా అడుగుతున్నా 'నా బిడ్డలకు ఒకతోడు కావాలి'.

★ ★ ★

నమ్ముకున్న భర్త
 నడిరేతిరి నన్నిడిచి
 నా పసిబిడ్డ నొదిలి
 నా ఇల్లు నట్టేట్లో ముంచేసి.
 నన్ను దుఃఖ సాగరంలో నెట్టేసి
 ప్రపంచమంతా దుఃఖమయమని
 సెలవిచ్చిన బుద్ధ భగవానుడి భార్య 'యశోధర'ని
 నన్నేం చెయ్యమంటారో తమరే సెలవివ్వండి.

దెయ్యాలన్నీ దేవుణ్ణితే
 పైవాళ్లంతా విజ్ఞులైతే
 రక్షకులమని
 పరీక్షకులమని
 సెలవిచ్చే
 భక్తకు లంతా
 భగవంతు లేనా ???

ఒకరు పుణ్య పురుషులు
 వేరొకరు పురుషోత్తములు
 మరొకరు మహాత్ములు

మా జాతి స్త్రీల ఆరాధ్య దైవాలు
 ఛారిని ప్రక్షిన్నే కళ్ళుపోతాయి
 మేమంతా పతివ్రతలం
 ఎదిరిస్తే పతితల మౌతాం.

పావురాళ్ళను ఎగరేస్తున్న నెత్తుబీ హస్తాలు
 ఎర్ర గులాబీలను గుచ్చుకుంటున్న తెల్లకోటులు
 పావుకోళ్ళు తొడుకున్న పాషాణ స్వాములు
 విషాన్ని విరజిమ్ముతున్న సహస్రఫణులు

పసిమొగ్గల్ని తుంచడం
 పూలను కాళ్ళతో నిర్ధయగా నలపడం
 పిందెలను గిల్లడం
 పురుగుల్లా చూడడం
 వీరుడ్ని భీరువు చేయడం
 వీర్యాన్ని నిర్వీర్యం చేయడం
 నరుడికి సాధ్యం కానిది
 పంగ నామాలకే సాధ్యం.

ఇందర్ని ప్రక్షించిన నేను
 ఇంకా బ్రతికి బట్టకట్టానంటే -
 శాపాలకు శక్తి సన్నగిల్ల బట్టి
 ఆశీస్సులు నాకు అండగా ఉండబట్టి
 ఊరికి దూరంగా నేను
 ఊపిరి వీల్చి నిల్చున్నాను.

దిక్కులేని అరుంధతి సుతుడ్డి కాను
 నల్లిక్కులకు చుక్కానిలా నిలచే కడజాతి స్త్రీని
 రేపటి దిగ్భ్రాండలాన్ని శాసించే కడగొట్టు ఆడబిడ్డని.

పాలు - Share

కవచ కుండలాల్తో పుట్టాను
ముసలి నక్కకు వలిచిచ్చే
దాన కర్ణుడ్డి కాన్నేను -

వింటి నారి సంధించాను
బొటనేల్లా నరికిచ్చే
వీరబోయ ఏకలవ్యుడ్డి కాన్నేను -

ఎదురు కాళ్ళతో పుట్టాను
వామపాదం నెత్తినెట్టు కొనేంత
దయగల బలి చక్రవర్తిని కాన్నేను -

తొడకొట్టి ఎదుర నిలిచాను
తొడ కండ చీల్చిపంచే
జాలిగల శిబి సామ్రాట్టుని కాన్నేను.

నాగుడ్డి
నలందుడ్డి
కపిలుడ్డి
కణదుడ్డి
సిద్ధార్థుడ్డి
అశోకుడ్డి
కన్నమనీడ్డి
అంబేడ్కర్ని
అశయ సాధకుడ్డి -

అమాయక దానాలు

అపాత్ర ధర్మాలు

అగాధాలు

విఘాతాలు

విఘ్నాలు

భగ్నాలు

భుగ భుగలు

భగ భగలు

సెగలు

శాపాలు

శరాఘాతాలు

పరాభీనాలు

పతనాలు

పడి గావులు

వరాయి పంచలు

పడి ఉండన్నేను.

నిలబడి నీళ్ళు తాగను

పాల కొరకు పరుగు తీస్తా !

పాలనలో పాలకొఱకు

పరిపాలనలో సగపాలు కొఱకు

ఎంతైనా పాలుకదా !

ఇంతెంతైనా సగపాలు కదా !

పరుగు తప్పదు మరి -

నిలబడితే దక్కేవి నీళ్లే ...

పాలు కావాలంటే పోరు తప్పదు మరి ...

దరిత దళం

రండి

రండి

రారండి

దళితులార

తరలండి

వీరులార

మనమంతా

కదనానికి

కదలాలి.

ఉష్టెనలా

నిష్టలా

మెరుపులా

మంటలా

పిడుగులా

ఫిరంగిలా

దళం లాగ

దండు లాగ

సహించి

రహించి

శ్రమించి

ప్రవహించండి.

ఆవులు

హంసలు

పావురాళ్ళు

పందికొక్కులు

ఎలుకలు

కలుగులు

చిలుకలు

చుంచులు

గూడులు

గుడులు

మనకొద్దు -

దూడ తోలు
 దున్నపోతు
 వల్లకాడు
 గుడ్ల గూబ
 గజ్జిలం
 గండు చీమ
 ఇలకోడి
 మిణుగురు
 మన నేస్తాలు -

చిచ్చర పిడుగులు
 సివంగులు
 కార్తిచ్చులు
 కరవాలాలు
 దళిత భూమి
 ఎరుపెక్క
 దారంతా
 ఎర్ర బురద
 జైళ్ళన్నీ నిండంగ
 స్త్రీశానాలు పండంగ
 పోదాం పోరుకు
 వెళ్దాం ముందుకు -

విల్లంబులు

కొమ్ములు

బూరలు

ఆరెలు

కత్తులు

కటార్లు

నిప్పల

డప్పలు

కొట్టండి -

హస్తినలు

మస్తిష్కాలు

సరిహద్దులు

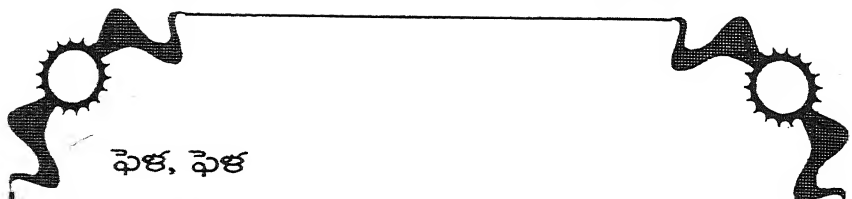
స్తశానాలు

ఉగ్రహించి

ఉపక్రమించి

పరాక్రమించి

ఆక్రమించండి -

ఫెళ, ఫెళ
 డమర
 డప్పలు,
 చిట పట
 చిమ్మిన
 నివ్వలు,
 మండే
 డొక్కలు,
 ఎండెన
 గుండెలు,
 తెగిన
 నరాలు,
 ఎన్నాళ్ళే
 బ్రతుకులు ?

శ్రమ
 జీవుల
 కష్టాలు
 కన్నీళ్ళు
 కడలి
 తరంగాలు.

అర్థ రాత్రి
 వల్లకాడు
 పెనుమంటలు
 చిట్లుతున్న
 పురైలు
 ఫెట ఫెట
 మ్రోతలు
 నీకు తెలుసు
 నీకు తెలుసు
 నిజా నిజాలు -

కంచిక చర్ల
 కారంచేడు
 చుండూరు
 కుంహేరు
 మనసు నందు నిలపండి
 మదనంతో మరగండి
 వేదనతో రగలండి
 వెల్లువలా పొంగండి.

కులం హోరు
 పుండా కోరు
 దగా కోరు
 దళారిని
 కత్తులు
 ఈటెలు
 బాకులతో
 కుమ్మండి.
 గొడ్డళ్ళతో
 అడ్డంగా
 నరకండి -

నిన్ను దళిత
 గండు చీమ
 కసక్కున
 కొరికింది.

అర్ధరాత్రి
 వల్లకాడు
 బొంతకాకి
 అరచింది.

గూఢచారి
గజ్జికం
రహస్యాన్ని
చెప్పింది.

నిద్రమాని
నిశాచర
గుడ్ల గూబ
ఉరిమింది

కోకిలమ్మ
నెమలి పిట్ట
కను గుడ్లు
మిటకరించి
దిక్కు లేక
కలుగుల్లో
నక్కాయి

జంబు భూమి
 ద్రవిడ భూమి
 సింధు భూమి
 భరత భూమి
 దళిత భూమిని చాటివ్దాం !

రండి
 రండి
 రావండి
 జై దళిత్
 జై భారతీని
 కదలండి
 తీరగ లాగ
 సురగ లాగ
 కదనానికి
 తీరలండి

కుంహారు : రాజస్థాన్ నందు దళితులపై మారణకాండ
 జరిగిన గ్రామము.

